

Lapsed kaamerasilma ees

IVI TOMINGAS

Seekordse fotonurga teemaks on valitud lapsed, kellest osa on pildile püütud 1920.–1930. aastatel ja ülejäänud pool sajandit hiljem, 1970. ja 1980. aastatel.

Ajast, mil fotografeerimine muutus kõigile kättesaadavaks, leiab perealbumitest sageli rohkem pilte lastest kui teistest pereliikmetest. Seejuures kipub olema nii, et fotosid on enim pere esimesest lapsest. Kui enamasti on lapsed kaamera ees loomulikud, võib vanadel ateljeefotodel sageli näha kaunistest tšistest nägudega põngerjaid. Fotograafi juures käimine oli ikkagi piisavalt erakordne sündmus ja – mis peamine – kuna säriaeg oli toonastel kaameratel tunduvalt pikem, siis sunniti lapsi pildistamise ajal kaua liikumatult püsima.

Selleks, et lapsi paigal hoida, olid fotograafidel omad nipid. Mäletan oma lapsepõlvest, kuidas mul kästi vaadata fotoparaadi objektiivi, kust pidi kohe-kohe lind välja lendama. Mõistagi lisas see asjale põnevust ja sundis paigale, kuid naeratamine läks selle juures sootuks meelest.

Siinses fotonurgas on mitu pilti Järvamaal tegutsenud fotograafi Aleksander Rudolf Käbi (1899–1970) kogust. Rohkem Alex Käbina tuntud fotograaf jäädvustas rohkelt pilte elust maal, mõisa- ja koolihooneid (näiteks Aavere, Kuie, Porkuni jt), seltside tegevust, erinevaid perekondlikke üritusi jpm.

Alex Käbi kollektsiooni puhul torkab silma huvitav tendents: fotod inimestest on komponeeritud nõnda, nagu oleks tegemist ateljeega. Neil pildidel lapsed ei mängi, vaid istuvad toolil või seisavad, ehkki taustaks on looduslik keskkond.

Kõnealuses fotokogus on ligemale 1200 klaaspõhimikul negatiivi. Fotod tõi meile arhiivi filmirežissöör Mark Soosaar, kes leidis kastitäie klaasnegatiive ... heinaküünist. Sellest hoolimata olid fotod päris heas seisukorras.

1970. ja 1980. aastatest pärit fotodel on lapsed rõõmsamad ja loomulikumad. Kuna maikuus tähistasime emadepäeva ja suvel toimub Tallinnas järjekordne tantsu- ja laulupidu, siis on pildivalikus ka üks meeleolukas pilt emadest tütardega 1999. aasta tantsu- ja laulupeolt.

Tüdruk taksikoeraga. 1924. aasta.

Foto autor teadmata. RA, EFA.301.0.166831

Vend ja õde. 1930. aastad.
Alex Käbi fotokogu. RA, EFA.518.3.9423

Paistab, et sellele väikesele Järvamaa tüdrukule ei ole Alex Käbi fotoaparaat hirmu peale ajanud. 1939. aasta.
Alex Käbi fotokogu. RA, EFA.518.3.9434

Lapsed trepil. 1936. aasta. Lillepottides õitsvate krüsanteemide ja laste paksude rõivaste järgi võib arvata, et tegu on sügisese ajaga.
Alex Käbi fotokogu. RA, EFA.518.3.9409

Laps kaisukaruga. 1930. aastad. Ehk oli karuga koos turvalisem fotoaparaadiga silmitsi seista kui ükski piltnikule poseerida.
Alex Käbi fotokogu. RA, EFA.518.3.9417

Tütarlaps lambaga. 1930. aastad.
Alex Käbi fotokogu. RA, EFA.518.0.165220

Laps külakorviga mootorrattal Rakvere lähistel. 1965. aasta.
Foto: Hans Vörk. RA, EFA.570.0.402955

Vastsündinute rivid sünnitusmajas. Tallinn, 1970. aastad.

Foto: Harald Leppikson. RA, EFA.546.0.235021

Saue köögiviljakasvatuse näidissovhoosi lasteaia lapsed mänguhoos. 1977. aasta.

Foto: Endel Tarkpea. RA, EFA.204.0.108254

Kaluriküla lapsed. 1980. aastad.
Foto: Harald Leppikson. RA, EFA.546.0.236311

Tütred emadega laulupeol. 1999. aasta.
Foto: Harald Leppikson. RA, EFA.546.0.234907